

Як відомо, аналіз основних освітніх тенденцій у багатьох країнах світу дозволив ученим дійти висновку, що сучасні технології навчання мають зосереджуватися не на енциклопедизмі знань, а на процесі формування у студентів щонайменше таких здібностей, як вміння самостійно збирати, обробляти інформацію та спроможність її ефективно використовувати в процесі конструктивної роботи в команді.

Адже, перед тим, як формувати у студента, майбутнього фахівця-економіста певний рівень навичок й компетенцій, не менш важливим постає завдання спрямування всіх зусиль студента у сферу (діяльності), де він може максимально реалізувати закладений в ньому потенціал. Іншими словами Університет повинен якомога ширше розкрити перед студентами зміст усіх існуючих магістерських програм і дисциплін, які вивчаються в їх рамках. Все це дозволить молодим людям мати більше інформації перед вибором своєї майбутньої спеціалізації, й таким чином зробити більш обґрунтований вибір. Адже трапляються навіть такі випадки, коли студенти, обравши певну дисципліну, в ході навчання розуміють, що розраховували вивчати зовсім інші теми.

*М. І. Зубок, проф.,
кафедра менеджменту банківської діяльності*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ БОЛОНСЬКОЇ ДЕКЛАРАЦІЇ

Процес інтеграції України в європейську систему вищої освіти передбачає перш за все модернізацію освітньої діяльності в контексті європейських вимог. Однією з таких вимог є конкурентоздатність освітніх послуг. Головним результатом реалізації таких послуг має бути формування затребуваних фахівців, причому затребуваних не тільки на внутрішньому ринку, але і в інших країнах Європи. У свою чергу такий підхід вимагає серйозних змін в організації підготовки фахівців, формування нових пріоритетів та моделей навчання. Насамперед це стосується практичної спрямованості підготовки фахівців, формування у них практичних навичок виконання виробничих завдань, здатності самостійно освою-

вати нові технології та прогресивні методи діяльності. Скоріше за все це буде однією з найскладніших проблем у вітчизняній системі вищої освіти, оскільки остання традиційно орієнтована на академічну освіту. В той же час, академічна освіта з її широкими і фундаментальними знаннями основ спеціальності не в повному обсязі відповідає потребам ринкових умов і вимогам підприємництва. Як показує практика, випускники ВНЗ не завжди можуть грамотно застосовувати свої, навіть серйозні знання для виконання практичної роботи в умовах ринкової економіки і приватних взаємовідносин. Недостатність прагматизму в підготовці фахівців, на що якраз орієнтована Європейська освіта, не сприяє конкурентоспроможності випускника нашої вищої школи на європейському чи взагалі світовому ринку праці. Більш того, навіть в наших умовах випускникам ВНЗ дуже складно знайти роботу перш за все з причин відсутності практичних навичок. Вимоги досвіду роботи, якими характеризуються умови заміщення посад, притаманні практично всім роботодавцям, що утворює суттєві проблеми при працевлаштуванні значної частини випускників практично всіх вищих закладів освіти країни. За деякими даними лише незначна частина випускників влаштовуються на роботу за спеціальністю самостійно, без сторонньої допомоги. Інші вимушені погоджуватись на різні умови роботи, в т. ч. і такі, що не зовсім відповідають їх фаху та інтересам.

За таких умов та з врахуванням вимог Болонської декларації при реорганізації моделей підготовки фахівців практичній складовій слід приділити серйозну увагу. Враховуючи двохступеневу систему вищої освіти (бакалавр-магістр), яка має вводиться згідно Болонської декларації, а також затребування бакалавра як кваліфікованого фахівця на ринку праці, моделі його підготовки і організації навчального процесу мають передбачати певні курси практичного навчання. Тобто, бакалаврський рівень має передбачати професійно-прикладний характер освіти, а магістерський — професійно-науковий. Виходячи з цього, підготовка бакалавра, незалежно від її терміну (3 чи 4 роки) повинна мати потужний практичний курс. За таких умов на першому етапі підготовки (2—3 роки) у студентів мають бути сформовані фундаментальні теоретичні знання з спеціальності (а не з її філософії), а завершувальний етап (1 рік) повинен присвячуватись саме формуванню практичних навичок. У цьому випадку основні зміни в організації навчального процесу (відповідно до Болонської декларації) будуть торкатись якраз завершального етапу бакалаврської підготовки. Враховуючи зазначене, для формування практичної складової

бакалаврської підготовки будуть використовуватись різні форми навчання, в основу яких має бути покладено формування у студентів навичок застосовувати отримані знання для виконання виробничих завдань відповідно до своєї спеціальності безпосередньо в процесі діяльності умовного підприємства, банку, установи. Тут можна було б застосувати т. з. контекстний метод навчання, за яким заняття проводяться по відповідних виробничих ситуаціях за участю декількох кафедр. Такі заняття носять комплексний характер, а їх теми відпрацьовуються протягом певного періоду. Для проведення таких занять кафедрами, на яких викладаються дисципліни прикладного характеру, особливо ті, в яких розкривається суть відповідних виробничих технологій та методи роботи фахівця, розроблюється комплексна повчальна виробнича ситуація. Остання має передбачати практичне виконання завдань, робіт студентами за всіма складовими якими вона характеризується: правовими, фінансовими, комерційними, інформаційними, соціальними і т. д. З кожного напрямку розроблюються відповідні завдання студентом для самостійної роботи та роботи у ході аудиторних занять. Ситуації повинні передбачати їх розвиток відповідно до прийнятих студентами рішень, виконаних ними робіт з тим щоб вони могли наочно спостерігати результати їхньої роботи і мали змогу визначитись, яких саме знань чи навичок їм не достає.

Для проведення занять за такою формою зі студентів створюються виробничі колективи, в тому числі із студентів різних спеціальностей, які готуються у ВНЗі. Заняття проводяться по навчальних місцях, які утворюються на факультетах. Кожне навчальне місце відтворює виробничий підрозділ, ділянку умовного підприємства, банку або декількох підприємств, банків. При наявності умов такі заняття проводяться з використанням можливостей локальної автоматизованої мережі ВНЗ.

Поряд з такою формою навчання з метою забезпечення практичної спрямованості підготовки фахівців було б доцільно залучити для проведення певної частини занять (особливо лекційного курсу) на даному етапі бакалаврської підготовки фахівців-практиків: керівників, провідних менеджерів підприємств, банків, інших установ. Такими фахівцями може бути проведено до 50 % і більше занять лекційного курсу та інших занять.

У цей же період доцільно відвести час для проведення виробничої практики. Причому така практика має проходити на підприємствах, в банках, установах за попереднього домовленістю з ними на умовах взаємного співробітництва з ВНЗ.

Підсумковий контроль підготовки має проходити не за традиційною, суто-теоретичною формою, а бути спрямованим на перевірку готовності студентів використовувати набуті знання для виконання практичної роботи, для чого існуючі форми контролю мають бути суттєво переглянуті, як і переглянуті критерії оцінки підготовки випускників. Тобто випускник має отримати оцінку не за знання того чи іншого предмету, а за вміння і готовність їх використовувати в умовах конкретної виробничої ситуації.

Звичайно, що зазначені зміни будуть вимагати значних зусиль, перш за все методичного характеру, що за сучасних умов суттєво підвищать навантаження викладацького складу. Але враховуючи, що принципами Болонської декларації передбачено збільшення у підготовці студентів долі їх самостійної роботи, навчальне навантаження викладачів має зменшитись, в такому разі їх зусилля мають бути спрямовані як раз на методичне та наукове супроводження навчального процесу, що за всіх умов буде сприяти реалізації практичної складової у підготовці майбутніх фахівців.

*Ф. В. Іваненко, канд. с.-г. наук, доц.,
кафедра економіки агропромислових формувань*

ВИРОБНИЧЕ НАВЧАННЯ, ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Вивчення дисциплін «Технологія виробництва і переробки продукції рослинництва», «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва» доповнюється розробкою та запровадженням методології проведення виробничого навчання на основі договору між КНЕУ і підприємством. Прикладом організації позааудиторної роботи студента із застосування сучасних методів навчання може бути методологія проведення виробничого навчання в умовах Науково-дослідного виробничого агрокомбінату «Пуща-Водиця». Суть методології проведення виробничого навчання полягає у тому, що вивчення частини курсу розпочинається читанням міні-лекцій, опрацюванням кожної теми в умовах виробництва і завершується проблемною лекцією із найбільш важливих і актуальних питань (рис. 1).